אגאנץ נייאי געשיכטע פון

יעקעלע דייטש

מיט

דניאל סופר און מליות קטן

דאס איז אין אמתי מעשה וויא עס
האט זיך מיט דיא צוויא מענשליך
פאסירט׃ און מען מוז לאכען או מען
ליינט עס׃ עס איז אויך גדריקט דיא
לידר וואס ר׳ דניאל סופר האט גזונגען׃

פערלאג פאן ר׳ יעקב עהרענפרייז נ״י

Jekele Deutsch mit Daniel sofer
verlag des j. M. Ehrenpreis
Gedrukt bei S. L. Kugel, Lewin et
Com. Lemberg 1873

1/682

מעשה

און אז ער וואקסט אויף מאכט ער אנדערע
טמא אויך

דיא י מאכט

ימי היו תוהו ולילותיו בוהו ועניניו הבל׃
דער זינדיגר מענש פיהרט אפ זייער נאריש
זיינע עמליכע טעג
ער קעהרט אפ פונעם דרך הישר פונעם עהרליכן
וועג׃

דיא כ מאכט

כחלום מהקיץ נדמה בהלות ובעתותו

דיא ל מאכט

לילה לא ישכב יום לא ינוח עד ירדם בקבר׃
אז דער מענש חאפט זיך אויף פון אשלעכטין
חלום טוהט ער זיך זייער דערשרעקן
אזו רייסט דער מענש און האריוועט ביז מען
טוהט אום און פונסטערן קבר אויסשטרעקן׃

אה ר׳ דניאל איהר קענט גוט זינגען
איהר זאלט אזו קענין עסין׃

ע נ ד ע

מעשה

מײערע לעזער איך װעל דיר ערצעהלין א שײנע
געשיכטע װאס איך האב עס זעלבסט
געזעהן ׃ װען איך בין געװעזן אין דעם גרויסן
לאנד סוריא ׃ נור דוא זאלסט ניט מײנן אז
דאס איז אזא מעשה אז װיא דוא יונגליך דער
צײלין װינטער אונ הערר אײדר דער רבי קומט
פון מעריב ׃ נײן ׃ דאס איז אײן אמתי מעשה ׃
דיא קענסט דוך פון דער מעשה לערנן װיא
דיא זאלסט דוך פירן ׃ נעם הער נור גוט אונ
גידאנקן ארײן אפנים דער יעקעליא דײטש
האט ׃

אין לאנד סוריא גופונט זוך אשטאט ליגאוהע אונ
דער שטאט איז דא אײן ערך פון פערציג
טוזענד יהודים ׃ זײא רעדין יודיש װיא מור
אסאך פון זײא זענן האנד װערקר ׃ אסאך
זענן סוחרים ׃ אונ טײל זענן האלין זעגער לאסט
טרעגער ׃ אונ אנפאנג אלם איך האב מוך בקאנט
גימאכט מיט דוא נכבדים פון דיזער שטאט
אונ מיר דוא גימײנדע זײער שײן גפעלין װארין
זײא זענן זײער פרומע אונ קלוגע מענשן ׃ אונ
ערציהען זײערו קונדער זײער ׃ פון זײא לערנן
זײא פול תורה ׃ אונ אויך אביסל דײטש מיט
אנדערו קענטנים דוא בחורים פר שטײען זײער
גיט

מעשה

ניט לשון קודש ׃ לשון סוריא ׃ אז נאך אנדרע
שפראכען ׃ אונ דוא רעגירונג איז אלזוא מיט
דיזער קלאסע יודן העכסט צו פרידן אונ האט
דאס זוא װעט זײן צום גוטן בײא שפיל פאר
ביא אונזערו יהודים װאס זענן נאך כמעט גאנץ
אזיאטיש ׃ דאס הײסט האלב װילד ׃

אונ דיא געמײנהײט פון דוא נידעריגערע קלאסע
זײערו בין איך דער גאנגען ערסט נאך
דעם אלם איך בין גוועסן אונ דער שטאט
מעהרערע װאכן אונ האב גיהאט גונוג גלעגנהײט
באקאנט זוך צו מאכן מיט זײער פעבעל המון
עס ׃ דאן האב איך אויך גזעהן דאס די צווילױזירטע
דאס הײסט װאס זענן אראפײעש אונ אגאנץ
קלײנער צאל אונ איר את מושן זוך גאנץ
װײנוג אונ שטאט זאכן ניט דו אויפגעקלערטע
נור דער המון עס רעגירט זוך אלײן אונ אלע
קאהעלשע ענינים אונ דאהער איז נאך דארט אן
צו טרעפן פיל דומהײטע איבער װעלכע עס
איז צו לאכן אונ צו װײנען ׃

איבער הויפט גפעלט זוא מיר ניט װעגן דוא
שלעכטע קונדער ערציהונג בײא דעם
המון עס אונ װעגן דוא אונצײטיגע אונ אונגליקליכע
חתונות ׃ אונ אונזערע שטעט האט מען שון פול
מעהר .

מעשה

מעהר ישוב הדעת ביא דעם קופן אפערד אודר
אקוה אלם אונ לינאווע ביא דעם עגן פון אוייב
נעמן · דען מען האט דארט חתונה נאר אן
אבארעבענונג אונ אזוי אויך גייט עס צו ביא אגט
מען קוקט נוט ביא דיזעם וויכטיגן שרוט אויף
קינדער אויף עלטערן · מען שעצט זיך גוט צו
געמין נאך דעם אז מען האט שון גולעבט צוא
זאמען צוואנציג יאהר אונ מען האט שוין גאר
דער לעבט אייניקלעך מוט דער ווייב עס בלייבען
דער ביא שטום אלע איידעלע געפילע · מוט
לייד יעדערע מוטערלוכע אונ פעטערליכע ליבע
עס ווערט דער ביא נוט גושוינט זעלבסט קיינע
הייליגקייט דען מען הענגט אויף אפט מוט גיזאלד
אגט · מען שיידעט זיך צים אומגלוק פון קינדר
וואס פאלן ארונטער דורך דעם אונטער דו הענד
פון שלעכטע שטיף עלטערן · אונ בלייבען
אלוו אן אשום ערציהונג · אן תורה · אן דרך
ארץ · אונ דאהער איז דארט פול מוט גענייכטצין
אונ ליידיג גייער : אויך שעמט מען זיך גוט צו
נעמן אמיידל אויף דער עלטער זעלבסט אונ
דעם ארימשטין שטאנד אונ מען קינדילט אן
לעבעדיגע יתומים אויף קאהעלשין רעכענונג :
אונ אום אייך מיינע לעזערין צו געבן איין קליינן
באנריף

מעשה

באנריף פון דער לייבטיקייט דארט זיך צו געמין
אונ צוא נעמון · דאמוט אור זאלט ווישן וויא ווייט
עס האט דיזער מיסבורוך דארט געשטיגן · מוז
אוך אייך דער ציילן איינע קליינע געשיכטע דער
פון וועלכע אויך האב זעלבסט ביא געוואונט אור
וועט שון דער פון זייער גענוג פארשטיין וואס
פאר אבאטרעך עס האט אונ לינאווא אווייב צוא
נעמון אודער צו נעמן · אונ וואס פאר אמין
קינדער עס קומן ארוים פון אזעלכע חתונות :
נאך דעם אז אוך האב מור פאר ווימט אונ לינאווע
אפאר מאנהיימן האב אוך מור גיוואלט לאזין
שרייבן דארט איין ספר תורה פאר מור דען עס
זענן דארט דא זייער געשיקטע אונ פרומע
סופרים · אוך האב אהיר געלאזט רופן צוא מור
איינעם פון דוא בעסטע סופרים · מען האט אום
גרופן ר' דניאל הארצולינקע · אוך האב אוהם
באדינגען הונדערט טאלער · צוואנציג טאלער
האב אוך אום גיגעבן פאר אוים · בתנאי דאס
ער זאל יעדער יריעה וואס ער וועט אפ שרייבן
ברינגען וויזען · אונ ער האט עס אזו גוטאן
עטליכע וואכען נאך אנאנד · אונ אוך וואר
מוט זיין ארבייט גאנץ צו פרודן · דער נאך
אבער האט ער אויפגהערט · אויך בון דאהער
אליין

8 7

ב״ה דניאל סופר אין שטוב

מעשה

אליין אריבר גינאנגן צו אום · ער האט גוואונט
אויף דעם שול הויף אונ אגרוסע שטוב וואס
וואר ~~זייער~~ שמוציג וויא דו נאם אליין · אונ
~~דאהער אלס~~, אוך בין ארין אונ שטוב האט
מיר אזעלן גוטאן אונ גאז אשרעקליכער דאמפ
אויף מינו אויערן וואהן העכסט באליידיגט דען
איך האב דער הערט דארט אין פלובעריי אונ
אין זידלעריי · דער סופר אליין אונ גישטאנגן
אונ מוטן שטוב אונ אטלית קטן אונ האט זיך
גשלאגן מיט אין אלטן יוד · דוא ווייבער האבן
דער בייא אויך נוט גשוויגן · ~~דען~~ זייא האבן
זיך אויך גוטוג גישאלטן אונ גזידלט וויא מארק
ווייבער אונ שאהרייקעס :

אונ אלס זייא האבן מוך דער זעהן · האבון זיי
זיך זייער פאר שעמט אינ עס אוז גוואהרן
באלד שטול וואס אוז עפיס דוא מעשה האב
איך גפרעגט דעם סופר · וואס אור האט זיך
אויפגהערט צו ברענגען מור ידיעות — קין גוטץ
זאל נוט האבן מיין לובר שבן · האט ער מור
גיענטפערט אן מאנדיק זיין ראק אונ פרגלייבענדיק
דעם בארט מיט דוא פאות · פאר דריים זאך
אים ווערן זיין לעבן וויא ער האט מור פרדהיים
דעם קאפ אפאר וואבן מיט דין תורות אונ מזמ

משפטים

מעשה

משפטים מלאכים האבן איך אהער גיבראכט
מיין הער, האט זוך אפגירופן ציא מור דער
אנדרער וואס וואר דער שבן זייגער · אויב וואול
איך קען איך נוט אונ אזו אוך נוט אור מוך
דעסטוועגן פערלאז אוך מוך פריער אויף
גאט אונ דער נאך אויף איך · וויל אוך האב
שוין גיהערט דאס אור זייט אין קלוגער בראווער
מאן · אור מוזט אונז אויסהערן — גאנץ רעכט
האב אוך אום גיענטפערט · דען אוך וואר
זייער גערן צו ווסן זייער קרוג · אונ האב מוך
אנידר גזעצט מיט ~~איינעם~~ ריכטער גזיכט — "אוך
וואון שון דא אונ שטוב" האט ער זוך אפ גרופן
באלד איין האלב יאהר · מיין ערשטע באדינגונג
וואר אלס אוך בין ארין צו אום וואונען דאס
לבד אוך אונ ער זאל דא קיין אנדערר וואגן
נון לאזט זוך אוים דאס מור וואונען דא שון אסך
קאמיבכים · ווען אור זאלט ווסן זיינע גוטע
חפצים וואלט אוך אום שון נוט געבן שרייבן
אספר תורה :

נוא ער האט שון אפ גיטענעט האט זוך אפ
גירופן דער סופר · היינט מיין הער זייט
אזו, גוט אונ הערט שון אוים מוך · אוך האב
פיינט צו זאגן · אוך לייקן נוט · אוך האב

מאכן

מאכן אום גונומן מוט אום אתנאי דאם אוך זאל
קיין דריטען שכן נוט ארין לאזון ׃ עם אוו אום
אבער דו אויגון נוט ארוס גיקראבון אום צו זעהן
דאמאלם איידר ער אוו ארין צו מור דאם עם
גייט ביוא מור אום איין בר מצוה באתעריל ׃
אוו נוט גוועז קראנק צו פרשטיין דאם אוך וועל
אום בוראי אומגזאמט חתונה מאכון ׃ אונ אזוי
אוו מאכן גישעהן דען איך האב מוט אום באלד
נימאן אשידוך אונ האב אום גונומן צו זוך אוף
קעסט ׃ אונ מיין הארצואר שכן האט געשוורן ׃
דען ער האט גומוזט שטומען וויל ער האט אליין
פרשטאנן דאם איין אייגון קונד אוו נוט גירעכנט
פאר אשכן ׃

נון האט אור שון מיין הער איין שכן מוט
וועלכון אוך בון גירעכט היינט לאמור זיין
ווייטר וויא אזו אוך קום צוא נאך אשכן ׃ אונ
וועל ווייטער אי״ה אויך בלייבון גירעכט ׃ אוך
בעט איך מיין טייערער פריינד ׃ בעטראכט נור
מיין באלעבעסעלע אליקומקע זאל לעבון אונ
גיזונד זיין ער אוו האמאלס גוועסון אונ גשריבן
מזוזות ער אוו געבעך אשוואבינקע קונד
אנגעבאאקט ער אוו צו זאמן גבויט פון דרייא
ביינדלוך נור . אונ צוזאמון גובונדון מוט איין

אדעריל ׃ נון אוו איך מיין לובער הער זייער
לייכט צו פרשטיין דאם נוט זיינו כוחות זענין
דער צו מפרנס צו זיין אווייב ׃ ~~דאהער~~ האב
איך שון גומוזט אום זוכן פאר אום אזו אפרוא
וואם אוו שון אונ יארן ׃ אונ וואם פורט שון
אפרנסה ׃ אונ דער אייבערשטר וואם ער אוו
מזווג זווגים האט מור צו גושוקט אמויד פאר
אום אבת טובים ׃ אונ דער צו אפרומו נשמה
איך האב אור גוגעבון אבינדיל פערלאך ׃ האב
צו גוזאגט קעסט אונ אפאר אורינגלוך ׃ אונ
האב זיי חתונה גימאכט למזל ׃ אונ עם האט
גימאכט אהיבשע בוסול דרשה גושאנק ׃ נון
האבון זייא צווישון זוך גולעבט דוא ערשטע
דריי פיר וואכון ממש וויא אפאר טויבן ׃ זייא
האבון זוך ממש מוט דעם בוסן גמיילט ׃ דאך
דיזער נחת האט נוט לאנג גדויערט ׃ אוך ווייס
נוט פון וואנן אונ פון וואם ׃ צו וואר עם אהעצע
פון מיין הארצוגן שכן ׃ אודער מען האט איר
אונ גאם אן גירעט ׃ אונ אפשר וואר עם נאר
איין ען הרע ׃ דוא ווייבול האט זוך אן גהייבען
צוא דרייען מוט דעם באלעבעסול אונ אוו
אנטלאפון פון אום מוט דוא פעריל ׃ נון וואם
קען מאן איין ארומער פאטר וויא אוך ׃ גיי

11

HIS SON WAS IMPOTENT

מעשה

צו אדין תורה׃ מען האט גיפאסקעט שבועות׃ קבלות׃ זוא האט גימענט דאס ער קען נוט מקיים זיין אפילו נוט איין מצוה פון דוא דריי מצות וואס דוא תורה האט גיבאטון דאס דער מאן זאל מאן זיין ווייב, ~~שאלה כשורה ועונה~~ נון וואר דער סוף דער פון׃ דאס זוא האט גימוזט מור אפ געבון דוא פערלאך׃ און אוך האב אור גימוזט אפ געבון דו בעטגיוואנט דעם קיטול׃ און וייל זוא אוז אמורדת קומט אור שוין קיין מזונות׃ און האט אלזו אפ גמרעטן פון מור׃ נון אוז דאך גבלובון ליידוג אור בעט ריא ברייטע האב אוך עס פארדונגען איין אנדרע ידענע וואס אור מאן אוז אלער ~~נוט הוא~~׃ און מיין הארציגער שבן האט אוך דר בייא גשטומט דען ער האט מור גאר נוט גוקענט וואס איינווענדן דער בייא׃ דען ווען ער וואלט עפוס רעדן וואלט איך אום מהסתם גיענטפערט׃ זאל זוך איך דאכטען דאס מיין שנור אוז בייא מור׃ אט אוז האט זוך דוא זאך גוצוגן בוז ראש חודש ניסן׃ און דאן אוז נקומון דער יודענעס מאן פון ישוב׃ נון פרשטייט זוך שון פון זעלבסט דאס מען האט נוט גוקענט זיין אזו גראב און נוט אריין לאזון אמאן צו אווייב׃ צווייטענס אוז

עס

12

מעשה

עס מאכן איין מצוה׃ זעלבסט מיין הארציגער שבן האט אוך נוט גוואלט מאכון אפרישה צו ווישן מאן און ווייב זענון זוה אזו גבליבן וואזון דען ער האט באקומון אקנעלונג און שטאט און מיין שבן האט אלץ גשוויגן וייל ער האט גיוואוסט דאס אוך האב אזכות אויף אברייטע בעט צו שטעלן און שטוב צו לוב מיין שנור וואס האט אפ גימרעטן און ער וואר אזו פערשטומט בוז מיין שנור האט זוך גולאזט אובר רעדן און אזו צו זאמון גוקומון מוט מיין אליקומקען למזל׃ דען עס האבן זוך אריין געמישט און דעם שלום דוא גרעסטע לייט פון שטאט׃ ר׳ עזור ציגקעס דער גרעסטער לעהרער און מלמד פון לינאווע וואס לערנן בייא אום אלע נאך נוט פערהערטע חתנים׃ ר׳ יאסעל ציקעס דער ערשטער לאנד שדכן נון קוים האב אוך דער לעבט דאס עס אוז גיווארון ביי זיי אלעבון האט זוך אריין גמישט פאר אשטן מיין לובער הארציגער שבן און האט זוך אנגוהובן מוט מור צו צאנקן מוט בלבולים דאס אוך האלט גאר פיר שבנים׃ און דאס אוז נור וייל ער אוז מ׳ מקנא מיין נחת וואס עס האט זוך מור אום גיקערט צוריק און מיין שטוב און אוך זאג ניין

אדרבה

מעשה

אדרבה זאלון שונאים צו פוקעט ווערן : אונ
מיינו קונדער זענון מור טייער : נוא ווי מיינט
איר מייערער פריינד בין איך שוין גירעכט אדער
נאך ניט : הא וויא זאגט אור איר זייט דאך
אהבם איוד :

איך האב עס אוים געהערט ~~אויך בין שוין צווא~~
~~ווענט גיוואָרן פון לאבון :~~ אונ ~~האב~~ גגעבן
דעם סופר אומגערעכט : איך האב אום געגעבן
צו פערשטיין וויא עס אוז חוץ אלע זאכן ~~זייער~~
שעדליך אונ שענדליך דאם עטליכע גיזינדען
זאלון וואונען ~~ביא~~ צאמען : איך האב איהם
ערקלערט דאם זעלבסט אינזער היליגער דת
וויל עס אויך נוט ליידען דאם עטליכע פאר
פאלגען זאלון געכטיגן אונ איין שטוב : דער
סופר האט מיר גיפאלגט אונ ~~האט~~ ארום גלאזט
דעם מלמד אונ עס אוז גיווארן אשלום :

אונ דאן האט זוך דער סופר ווידער גנומען
צו דער ארבייט פון דאם נייא אונ האט
שיינע עטליכע וואכען אפ געהיט צו ברענגען
מיר אלע וואך אידיעה אונ איך וואר זייער
צו פרידען מוט זיין ארבעט אונ וואר זייער גערן
דאס ער זאל מור דעם ספר שוין ענדין : עס
האט זיך אבער באלד נאך פסח ווידער

אופגהערט

מעשה

אופגהערט : איך האב גמאכט זוך ווידר אגאנג
צו אום אונ האב אום דער ווישט זייער מרודיג .
אדער אוז גיזעסן לעבן זיין אליקומקען וואס
אוז גילעגן זייער קראנק אונ אקליין בעטיל
האט אום גזעהן ~~זייער~~ גיפעדלאך אונ די
קינדים בעט וואר שון דארט נוט צו זעהען :
דער אלטער שבן האט שון דארט אויך נוט
גיוואוגט : אוך זיין ארט ~~אבער~~ אוז גשטאנען
אבערעט פון געל גיפארבטע לייוועגט : געבון אום
אוז ~~אוך~~ גשטאנען אקליין קאנאפקע : געבון דר
קאנאפע אוז אך גשטאנען אמישיל וואס געבון
אים זענון גזעסן אפאר פאלג אונ האבון
געטרינקען אפנים ווי שווארצע קאווע פון שווארצע
קוביקעס וואס זייא האבון זייא געהאלטען איין
געוויקעלט אונ בלאע נאז פאציילקעס , וויל זייא
ווארן היים : דער מאן האט אוים געזעהן עפעס
וויא אבן תמשים שון : דען ער וואר מוט אגראליך
בערדיל : זיינע פאות ווארן רויטליך אונ בריים
דיא צאפיינא פרמישט מוט גראע האר : אונ
אוז גגאנגען אן גיטאן אונ אארמעלקע דם גזיכט
וואר עטוואס געשטופלט אונ שווארץ אונ דער
צו קיילידיק דאס עס האט אוים גזעהן ווי איין
מצה שמורה : אונ אין גאנצען וואר ער נידעריג

אונ

SEXUAL PLAY

מעשה

אונ גרעבלאך · אונ האט אוים גיזעהן ווילד · אונ אזו וויא ער האט אום גוזעהן אזו אוך דאס ווייב · נור זוא וואר אן אבארד אונ אן פייעס אונ האט גיטראגן אויף דעם קאפ אוויסען ציפעק מיט רויטע באנד :

אוך האב מור נוט גוקענט זאט אפ קוקן צו זעהן וויא זייא ווענון באשעפטינט ביידע אייגער פאר דעם אנדערן · אבלאז אונ קובוק אונ באלד מוף אריין גקוקט זוך אונ גזיכט זיא האט אום פעריכט דוא פאות · אום גערייניגט דעם בארד · דוא וואנטעס דען עס וואר אוף זיי אנאנצער שעמער · ביינדל־עך פון הערינג ברעקלאך קעז · פרפעלאך פון מצה · טראפינס שווארצע קאווע אודר צוקאריע · אונ ער ווידר האט אור אוים גיגלייכט דעם ציפעק · צו רעכט גמאכט דיא פערעלאך אוף דעם האלז ·

דען אונ דעם לאנד סוריא טראגן דוא געמיינע פרויען זייער פול צורונג · זיי קענון זיין פערשלומפערט · שמוציג · מוט הוילע פיאטעס גיין · מוט אקאסיק אונ גאס גיין אונ פערול מוז זיא טראגן · עס מעג זיין אפילו זאכט פעריל גור פעריל · אונ דאהער אוז דארט פעריל זייער געשטיגען · דוא אריסטאקראטקעס אבער

דאס

מעשה

דאס הייסט די געהייבענע פרויען האבן עס שון לאנג אוים גומאן · ווייל זייא ווייסון שוין דאס שיינט מעהר אזעיאמעס אלס אראפייעש · אונ האבן אלזוא פערקויפט זייערע פעריל דעם יאסמן עולם פאר גוטע פרייזן · דען האט מיר אבחור אודר איין אלמן ארעבמן בונט פעריל מאבט ער שוין די בעסטע פארמי שירוך · ער בעקומט שוין אשיין מיידעל · מוט געלט · מוט קליידער · אונ אמאל אהאלב דוצענט יארען קעסט אויך דער צו · דעם תכלית דער פון קען שון יעדר קליגער אליין פערשטיין :

~~נון ווייל אוך מורצו בוק איםקעהן צו אונ ווער געשריבן~~ דיזער יודעל האט זוך אליין גיסודעט מוט זיינער פרויא · אונ אוך האב שון פון אצעהענטין ווארט וואס אוך האב דער האפט פון זייער גישפרעך האב ~~אוך שון~~ פרשטאנען ארום וואס עס ווערט פערהאנדעלט אונטער זיי עס וואר דארט נוט גשפראכן פון קענטנים נוט איבר דוא זיסטעמען (שמות) פון אסטראנאמי (תבונה) צו בטאלמייאנר צו קופערניקוס אוז גירעכט עס וואר ~~גאר~~ גשפראכן פראסט ווס מען זאל קאכן וויעטשערע · אונ ~~נאך דעם~~ ~~אלס~~ זייא וענן ~~נאך~~ צווישן זוך איניג גיוואהן ·

~~דאן~~

מעשה

דאך איז גבליבן אויף לאקסן מוט אקניידיל · האבן זייא זיך אנגעטואן אונ זענען זיך אוועק געגאנגען :

אלז זייער אוועק גיין האט מור שון גיגעבן איין גימע גילעגענהייט נאך צו פרעגן ביי דעם סופר אובער דינע פאר פאלגנ דאס זענען מיינע נייע שכנים האט ער מור גיענפערט מוט שטאלץ איך האב גילויבט אזו זיין הייליגער נאמן זייער גוט אים גיבעטן · מען רופט אים ביי אונז אונ ליגאווע יעקעלע דער דיימש · אונ דאס נור דערויף ווייל ער איז אגרוסער פערדיגער · ער לעבט אסך בעסר פאר אלע בעלי בתים אונ ליגאווע · זיינע שבתים אונ זיינו ימים טובים האבן אשם אונ שטאט · זיין ווייב גיזאגט גיווארן אויף אלו יודעשע מעבטער · לעבט פאר אים ווייא אדוכמא · אט אזו ווייא אור זעהט איז שטענדיג קוקין זייא זיך אימר אונ דו אונגן אונ לעבן זיך אזו שטול אונ פרידליך ווי אפאר טויבן אונ ווייא פול קען אזעלכער פרדינגן אוואך האב איך אים גיפרעגט · א עס איז אוואך נוט גליך האט ער מור גיענטפערט מוט איינער ערענסטע מינע · אמאל קען אזעלבער פערדינגן פינף מאלער אויף אוואך אונ וואס

אין

מעשה

אין זיין גישעפט האב איך אים ווייטער גיפרעגט פטור האט ער גיענפערט עס איז אום אלץ אהאנד ערםמענם קויפט ער אויף אונ אלע רייכע הייזר ... אובר גיקאכט זייא אונ פרמישט עס מיט נייע ... פערבארגט עס בעלי בתים · נון גיהערט ... צו אים דארט דו ביינער פון צאלענט. היינט ... ער אשדבן · פייער גאט אונ דער נאך ער. ער האט מור מאקן אים גיהאקט דעם שידוך פאר מיין אליקומקען זאל לעבן ·· אזוי עס איז מיר נעבעך קיין גומין בשערט · מיין אלעבעסלע האט געמוזט געבן אתנאי נט מיין שנור וואלט אור אביסעל זעהן אהייביל · אשיך אמאשינע זאג אוך איך :

דער צוא נאך איז ער אמעקלער פון דינסט מיידן פון מלמדים ער איז צווישן דוא דיימשין אחשוב וויל ער קען אביסעל דיימש · אונ אין ימים נוראים ציימען איז ער אוך אמעקלער פון בעל תפלות אונ דוא קלויזן · קורץ דער פון ער איז דוא קאבלעפול פון דער גאנצער שטאט עס קערון צו אים אובער אטאג אפצר הונדרט מענשן · דא אדינסט מויד · דא אמלמד · היינט וואלט אור אביסעל זעהן ווי ער מאכט זיך לוסטיג אויף חתונות · אויף רייכע אונ אויף

 ארעמע

מעשה

אַרעמע · ער באשיינט און באקריינט יעדר שמחה
דען ער איז איין הולאק · און ווערט דאהער
גילאדון אום און אום · און איז אויך אשיינער
יודע ספר · ער איז קלאר און גאנץ־יונה מי
כמה פירושים · און אלזו האט ער אמאל גקקט
אמאל וואר ער אהאבאדניק · גאר פריער
ער גיוועזן פון שהיזער חסידים · היינט דאוועגט
ער שוין ביים דוא דייטשן. ער האט זיך שוין
אמאל זייער ווייט ארום גקוקט און גאט וועלט
און מרחקים אזו גאר · ער רעט זייער גוט
מאלדאוואנים און ציגאנער לשון ער קען אלעמען
און אלע קענען אום:

און אלס אויך האב אום גיפרעגט צו האט ער
עפעס קינדער פשטא האט ער מור גיענטפערט
טוענדיג אשמעק טאבאקו בודאי אשמיקלעך פונף
אדער זעקס וואס אויך ווייס פון דער צווייטער
פערטער ווייב · אינ וואס עס קען נאך זיין
מיט דעם ווייב · קען מען נוט ווסן · דען עס
איז ערשט גאר פור וואכן אלס זייא האבען
ביידע חתונה גיהאט דא ביי מיר און שטוב
מוט מזל · עס ווייזט אבער אוים דאס זוא איז
נאך אבת בנים און אלס אויך האב אום גיפרעגט
וואס טואן די קינדער און וואו זענען זייא האט
ער

מעשה

ער מור גיענטפערט פטור וואס פרעגט איר דא
ער ווערט פון זייא שון גאר נוט בדלות · דער
עלטערער האט זוך פאר דינגן און דער דייטשער
הל פאר אזינגער ביי דעם קאהר חזן · נאך
אבחור זיינער איז אפאמצניק ביי דעם פעקער
וואס און אדרעסע באד איז · אדריטער בחור
אקלעזער שמיט און דוא קאלערשע יאטקע
און שרייעט! אהער ווייבער כשרה פלייש אן
אסירחא און בודאי נוט אום זיסט · אמיידעל
זיינע פירט אום ווינטער אבלינדע יודענע. און
ווייטער וואס עס איז נוגע צו זיינע קליינו קינדר
זענען דאך יודן רחמנים בני רחמנים · נוט קשה
מען לאזט זייא נוט שטארבן פון הונגער ·

אלץ דינער האט מור סופר דער צייקט
מוט איינער ערענסטע און וויכטיגע מינע.
אזו ווייא ער וואלט דא דער ציילען עפעס מנהגים
און מדות טובות פון איינעם היילוגען מאן
ווייא עס ווייזט אוים גיהערט ער נוט צו יענע
קלאסע מענשן וואס האבן ערפונדן דוא שוים
פילווער · דוא אייזענבאהן · דוא דעגראטיפי ·
קורץ דער פון ער וואר אגרויסער שוטה · און ווען
ער לעבט איז ער קים בחלאי נאך איצונד
אויך:
ער

מעשה

ער האט מוט מור פערפלוידערט אפאר שטונדן
לעבן זיין זונס בעטיל וועלכער האט זיך
שוין גיראנגעלט מוט דעם מוט : אז עס האט
ניט לאנג גידויערט אונ דער אליקיבקע איז
אזו אוועק גישטארבן אונ אויך בין גוקומען
אום מנחם אבל זיין : אויך האב דער ווישט דאר
בייא אום אונ שטוב זייער פיל מענער אונ ווייבר
דער פאטר האט שרעקליך גיוויינט אונ הט זייער
שטארק בעדויערט זיין אליקיבקען אור האט איך
אבער גאנץ ווייניג צו בעקלאגן גענן גאט האט
זיך אפ גורופן צום סופר עפעס איינע געוויסע
דאמע וואס וואב איינו פון דוא ווייבער
וואס זענן גוקומן אום מנחם אבל זיין : זיא וואר
גיקליידעט רייך אונ מוט גושמאק : אז זו אבין
וואר אזוי פון שיינעם וואוקס אונ פון איידלען
באנעמן : דאס עס וואר זייער לייכט צו דען
קענן דאס זוא איז פון איין אריסטאקראטישעס
הויז ; ניין אור זאלט וויסן מיין טייערער ר' דניאל
אייער זונס בלוט וועט ווערן גיפארשט נור פון
אייערע איינענע הענד : דען אור אליין זייט זיין
מערדר : דען ערשטענס האט אור אום גימאכט
התונה צו יונג : צווייטענס וואר ער שוואך אונ
אור האט נאך דער צו אום גוכט פאר אוהם
אוייב

מעשה

אוייב וואס זוא איז צוויא מאל אזו אלט אונ
פיר מאל אזו גרוס וויא ער וואר : אונ מוט
רעכט האט גיזאגט מיין פאטר זכרונו לברכה דוא
מאווער יודן ווערן גובורן פאר דער צייט :
ווערן חכמים פאר דער צייט : האבן התונה
פאר דער צייט : זענן מוליד פאר דר צייט : ווערן
אלט פאר דער צייט : אונ שטארבן ארעם פאר
דער צייט . אונ ווידר קען מען זאגן דאס איז
זיים גשטראפט גיוואורן נור פאר בזיון התורה
דען וואו עס איז גיהערט גיוואורן אין אונזערע
יונגע יארן אזוינס : דאס מען זאל אנידר לייגן
אריינעקיים אין אשענק אויף דעם זעלבונן טוש
וואס עס לוגון אויף אום מארענירטע הערינג :
אונ מען שפילט דארט מוט קלעזמער בוז האלבע
נאכט : עס קלויבן זוך דארטן צוזאמן אגיזעמיל
פון נאסעגיונגען : פריידענמעכן : פערדעכטיגע
פרויען וואס שלעפן זוך אום צו אוים רייד נור
מיט שטיקעלעך סחורה. אובר דוא שטאנצעס :
אין מען שרייט דארט גאר אן איין אופהערונג :
גראשענס פייעמס :
דיא האט נאך נוט פאספייעט צו ענדן אירע רייד
איז גוקימען צו לויפן אור דינסט אונ
האט אור אפגורופן אהיים . אונ דאס האט מוך
זייער

מעשה

זייער פערדראסן · דען זוא האט גירעט וויא איין
אשה חכמה דארף רעדן און האט נוט אוים
גפירט און גאנצן איר גישפרעך · אונ אויך רייך
זענען מיר גיגלייבן וויא אונפערשטענדליך
איך האב מיר באלד נאך גיפרעגט ווער זי איז
און ~~ווייא~~ האבן מיר גיענפערט · זוא איז איינע
פון אונזערע גבירות אונ איז א קרובה מיט דעם
ר' דניאל · מען רופט איר חנה · זוא איז דיא
פרויא פון דעם אשר קארינגע · ~~זוא איז ווירקליך~~
~~איינע בערימטע פרויא~~ · זוא איז קלוג פרום און
א גרויסע אשת חיל · ~~און~~ האב זיך אלזו באלד
דער מאנט · דאס איך וואר איינע מאל ~~בארט~~
און ווין מיט דעם ר' אשר קארינגע און גזעלשאפט
בייא דעם קאנמריסט הערין לעמיל · און האב
אים פאר שפראכן דאס איך וועל אים בעזוכן
און זיינעם הויז אלס אויך ווערדע זיין און ליגאוועע
אונ האב עס נאך נוט מקיים גיוועזן ~~ווייל איך~~
~~האב זיך נאר און אים פערגעסן · איצונד אבר~~
~~האב איך מיך ערינערט~~ · און האב אלזוי בייא
זיך בעשלאסן ארובער צו גיין צו אים און האב
עס אויך באלד מקיים גיוועזן :

אויך בין גוקומן צו דיזעם גביר און זיין הויז צו
אקענד ציים · דאס הייסט דארט צו מייא

מעשה

שמונדע · מען האט מיך ~~בארט~~ אויף גנומן
מיט גרויס עהרע · אויך האב דער ווישט דארט
נאך אנדערע גרויסע מענשן · גבירים משכילים
גרויסע לומדים · איך האב מיך מיט זיי אונטער
גיהאלטן און פערשידענע ענינים · און וואר מיט
זייא אזו ווייט צו פרידן · דאס מיין הערץ האט
אין דיזער גאנצן צייט גיטרומט · דאס איך זיין
דא אין איינעם סנהדרין · דען דאס ערשטע
מאל און מיין לעבן האב איך אנגיטראפן
תורה · חכמה און גדולה בייא זאמן · דען זייא
זענען פיל שפראך קענער · גרויסע מופלגים
ביותר · זענען זייא גרויסע בעלי לשון קודש · ~~ביזאנדער~~
ר' אשר אליין איז אויך איין וויכטיגער קאן ·
ער האט אוים געצייכנעטע קינדר · איינעם אוים
דערוויילטן ביבליאטיק · צוויא מיידכען זיינע
האבן געשפילט פארטעפיאנע : און אלע אידעש
זאכן · זייא האבן געשפילט על נהרות בבל
ווייל עס וואר דאן ספירה · איך וואר אזו ווייט
גערירט דאס איך האב גיוויינט און שטילן · און
האב גווישט איין טרער נאך דער אנדרן · דוא
מאראם חנה האט עס במערקט און האט אווינק
גיטאן צו דוא מעכטער דאס זייא זאלן אויף
הערן צו שפילן · און האב אנגוהויבן צו

26 DANIEL'S GROTESQUE RITUAL 25

מעשה

פערשפיגען איינען פרייל בען גישפרעך אונטער
דער גיזעלשאפט: מען האט אן גוהובן צו
שוטן מיט וויצן: מיט גלייכווערטליך: אלץ
אויף דעם רעכענונג פון ליזאווער טויגעניכטציי:
און בעטריגער: ביז מען איז גוקומן אויף
דעם יעקעלע דייטש וואס איז דער גרעסטער
טויגעניכטס ווען צו גלייך דער גרעסטער בעטריגער
דארט: בעווער דר ציילט פון אים זייער פיל
ביז צום בראנקראבען: און אויך מוז דא איינעם
דער פון צום מוטטער (פראבע) אויס שטעלן:
עס האט אים ווייא גיטאן אצאן: אז ער איז
גנאנגען צו איין קריסטליכן צירולניק אז עס
ארויס צו נעמן און וויל ער האט נוט גקענט
לשון סוריא האט ער מיט זיך גונומן אוזייב
זיינע: דער צירולניק וואר קאן גראדע בעזויפן
האט ער אים ארויס גיהאפט צווייא ציינער:
איך דער האלט נוט האט אנגוהובן דאס ווייב צו
שרייען אצרה מור נוט: ער האט דאך ארויס
גיהאפט דיר צווייא ציינער: — שטום דו פלודר
זאק האט ער צו איר נוטאן אגשרייא אויף וועל
אים אבער מער נוט ווייא טאר איינעם סיליקען
און דאס פאר דעם שטעכן:

און וויל איך האב מיך דער מאנט דורך דיזע

מעשה

גשיכטע אן דעם סופר האב איך שוין גיבעטן די
מאדאם חנה דאס זיא זאל מיר ענדן און אונד
אויס ריידן וואס זיא האט גירעט דעם סופר
און דעם בוין התורה: זיא זאל מיר ערקלערן
ב מיינט זיא דער מוט דאס מען לייגט דוא
ספר תורה אויף אשענק טיש און מען פויקט
דער בייא זוא מיין הער האט זיך אפגירופן, אור
האט רעכט: אור קענט עם מאכן גאר נוט
פערשטיין: וויל און אור לאנד איז פערגיוויס גאר
אזעלכעס נוט גישעהן: דוא מעשה איז דר פון
אזו: איינער סופר ר' דניאל האט זיך אויסגטראכט
איין המצאה: ער מאכט דוא התחלה פון יעדר
ספר תורה וואס ער שרייבט צום פרקויפן און
אשענק מיט דעם אויסרייד: האם עס לאזט
עס שרייבן איינע אריימע חברה: למשל חברת
וואסר טרעגר (ג) וועם דארפן דער בייא אויסגהאלפן
ווערן

(ג) און ליזאווע מאכט יעדר קלאסע מענשן
איין בעזונדרן קלייזול מיט אחברה את מיט אזאגר
אזו האבן די וואסר טרעגר די בעלי עגלות:
שוסטער: שניידר: קלעזמער: פישער: קצבים
איינבינדער: אלין בעזונדרע קלייזלעך
דער צוועק איז דאפו נור נבאות: און סיומם:

מעשה

ווערן מיט עולמשע נדבות · נון ווערן דארט
צוזאמן גיטראמעלט זייער פול גאסענמענשין ·
דאס הייסט גאסעניונגן · ליידיג גייער אוסגעדינטע
בחורים · אפגעריסענע קלעזמער וואס דו העני
ציטערן בייא זיי שון פון שכרות · טוקערקעס
ר' דניאל לייגט אנידר דוא ערשטע יריעה פון
בראשית אויף דעם שענק טיש · מען צונט אן
לעכט · מען שפילט · מען פויקט · אונ איין
אלטער בדחן אין ציין שטייט בייא דער גאסן
מיר · זאגט זוך אויטער ביסלעכווייס גראמען ·
רופט דעם עולם צוזאמען · שרייט אהער בעלי
בתים · ווייבער מיידן · גוט גראשענס הריעהם
גילדינס אויף התחלת התורה · לכבוד דעם בורא
אונ בחורים שטייען דר בייא מיט לאנגע שטעקנס
פאר שפארן דוא גאס אונ לאזן קיינעם נוט
דורך אן אנדבה · מען הודעלט אוועק דארט
בוז האלבע נאכט · אונ אויף מארגין מאכט מען
דיא זעלביגע שטוק מוט מער פרישקייט אונ
איין אנדערן שענק וואס אוז און איין אנדערי
גאס · אונ אזו צימבעלט מען אוועק דוא התחלה

כמה

שמחות בית השואבות אונ דאס גלייכן · און
דו גרוסו שול בלייבט ליידיג :

מעשה

כמה וכמה וואכן · אונ איין גאס ווייס נוט פון
דער אנדערע גאס · דען ליינאווע אוז אגרויסע
שטאט · אונ אלס אז מען אוז מוט דיזן בעטריג
[illegible]ים גימענצילט דעם גאנצן שטאט פון עק און
[illegible] הייבט מען אן צו פראווען אויף אזו איין
[illegible]ן דעם סיום התורה · מען הייבט אן פון
[illegible]עם ערשטן שענק אונ מען ענדיגט מוט דעם
לעצטן · מען מאכט געלה גאר אויף דאס נייא ·
אונ לסוף מאכט מען דעם סיום מוט גרוס לארעם
מען טראגט דוא ספר תורה בייא נאכט דורך אלע
גאסן מוט קלעזמער · מוט ליכט · עס שלעפן
זיך נאך אגאנצע באנדע שיעפר ליידיג גייער
מיידין ווייבר · יונגלאך מיידלאך · עס אוז אגשריי
אגיראש אגעפילדה · [illegible] מאכן אויף דוא
פענסטער אונ קוקן זיך צו מוט שפאס וויא דוא
אבגעריסענע ווייבר טאנצן שפרינגן · אונ לאכן
זיך אן זאט · מען פאסירט אזו מוט דר ספר תורה
ביז מען קומט עפעס צו אקלייזיל · דארט זאגט
איין זאגער עפעס אדרשה אונ דער נאך ווערט
דארט נישוועכט בוז גרויסן טאג · אונ דאן טראגט
מען אוועק שטילערהייט דוא ספר תורה צוריק צו
דעם סופר אהיים · אונ זוא בלייבט שטיין בייא
אים בוז ער פרקויפט אור · נון מיין דער איצונד

פרשמייט

פֿרשטייט איר שוין וואס איך האב דארט
גימיינט :,,

פיל ווערטר וויא דיזע האט דיזע דאמע מיט
מיר גישפראכן און איך וואר אלס פריינד פון
מיינר נאציאן העכסט גיקרענקט · נאך מער דא
מיך פארדראסן אלס איך האב מיר בעשפראכן
דאריבר מיט איינגע ליגנאווער האבן זייא מיר
גיהאלטן עפעס פאר אין פערריקטין אונ האבן
מיך אויסגילאכט · דען זייא מיינען דאס עס
קען זיך שוין ניט בעסער פירן און דער גאנצר
וועלט וויא בייא זייא און ליגנאווע · נור גוננג
דער פין צו ריידין דען אויך וויל מיך אומקערן
צורוק צו אונזערן מיינערן יעקעלע :

און אפאר וואכן ארום נאך שבועות
בין איך עפעס אונגירבמעהיים אהיין גיגאנגען
און אשענק אום צו טרינקן ציטרין קוואס · דען
זייא מאכן עס דארט זייער גוט · קוים בין איך
דארט אריין אונ האב אנגיהויבן צו בעטראכטן
דיא שטוב האב איך דער קענט אויף דער
שטעלע דעם גימאלינים ברעט פון יעקעלע · אונ
אלס איך האב אויסגיטרונקן דוא ערשטע גלאז
האב איך שוין דער הערט זיין שוסקערייא פון
אונטער דעם פאראוונציק · פריער וואר עס גאנץ

מעשה

פאמעלאך · דער נאך העכער אונ העכער ביז
ער האט זיך גולאזט הערן גאנץ הויך · דאס
איך האב שוין גיקענט דר קענען דאס ער האט
צו טאן עפעס דארט מיט אפלויענציטר · און
אזוילע ארום האט עס אויסגיבראכן עפעס אין
אקרונג מיט קולות דאס איך האב שוין גיקענט
הערן יעדעס ווארט באזונדער · ער האט גשריען
ניין עס מוז בלייבן אויף דאס מיינע ביידע
פוסנאגס און צאלינט ·: דוא ברוסט מיט דוא
קומניצע און צימעס ·: אונ אויך שלש סעודות דוא
פלאקענשטיק : אזו האב איך מיך גיפירט פאר
מיין דרימע אונ פערמע ווייב אונ אזו וויל איך
מיך פירן ביז מיין לעצטע ווייב אבר וואו זעהט
מען עס האט זיך דוא ווייב אפ גירופן דאס איין
מאנספערזון זאל זיך מישן און מעפיל · פמור
גאר אגייעס האט ער זיך אפ גירופן אונזערע
תנאים פלעגן דאך אויך אליין צו ריכטן דעם
שבת :· איינר האט גיזאלצן פיש איין אנדערער
פלעגט צו סמילען אשעפסנע קעפיל לכבוד שבת
און בין ב״ה אויך איזה אלמן גוט פערגעס אוה
בין דאך גוט דיין ערשטער מאן וואס איז גיוועזן
זאל ער מיר מוחל זיין עפעס גאר אשניצער
אסמאלדר גיא דעכט האט זיא זיך אפגערופן

דאס איז רעכט ערב שבת · ווארום מושט דוא
דיך און מעפיל אנאנצי וואך אבראנד און דיינע
חאזרשע ביינר, היעסענקע האט ער זיך אפגירופן
הערסט, דו וועסט זיך נוט אובר מאכון אוך בון
איוד וואס הארוועט שון אויף צווייא וועלטון ·
אויף דעם עולם אונ אויף יענעם עולם. אונ נאך
אמאל אבראנד און דור · אוך דארף כוחות, אוך
לערנן · אוך שטייא אויף צו חצות · אוך בין
אפארדינער · אוך הארעווע אוך מיט אלע טאג
אגוטן בוסן האבן · נון האלטנע מול, הערסט
דיא היעסענקע נאך אדרימן מאל, דוא וועסט זיך
נים איבר מאכון · מגוהקע דוא נעגיל שנידערן
וואר עפעס מער קלוגר אלס דוא אונ האט אויך
גאר נוט אום גופורט געגען מיר ·
קורץ דער פון עם וואר דארט אקרוג בוו
און הומול · אונ זיין דאנער שטימע האט ערשט
אויפגהערט אלס ער איז ארוים פון אונטר דעם
פאראנואנציק פיץ רוים אונ דוא העגד אין גריבט
און מעל אונ אין שמאלץ · באד נאך
אום איז ארוים דו וויב און אויסן צופוק מיט
רוימע סמענגים אונ פערלאך אויף דעם האלז ·
וענון זיך בידע אוועק און גאס אוך גיים נוט
צו אום זיך צו גמין אודר אין צוקויפון · אויף

שבת · אצל אוך האב אן גהובון צו פרעגון בייא
דעם שענקער יאוו אוך וואלט גאר נוט וויסן ווער
דא וואונט אונטער דעם פאראנוואנציק צו איר
האט נוט גיזעהן ווער עם איז ערשט ארוים פון
אונטער · אבר האט ער מיר גענפרט ווער, און
גנץ שטאט קען עם גוט יעקעלע דעם דיטש
ער האב אוך אים גיענפרט (דאס איז דר באקאנטר
יעקעלע? אוך בין אין נוט היגער · אין אוסלענדר
איז גאר · דאהער דארף איך קיין וואונדר זיין
דאס אוך האב אים נאך בין אהער גוט גזעהן
נור גיהערט פון אים · נון זאגטזע מיר) ער וואונט
שון דא לאנג בייא איך? ערשט דוא אנדרע
וואך האט ער מיר גיענפרט מוט שמאלץ ער
האט מאקע דא ערשט חתונה גיהאט מיט מיין
שעמרניצע · זוא האט גימאכט מוט אום וויא
און טאג · ער איז פרשטייט אור מוך איוד זיין
למדן אונ אדייטש · נון הייסט עם תורה אונ
גדולה און איינעם · שטייט, וואס הערט אוך
האב אוך מוך אבגירופן פרלירענדיג דוא ראלע
מיינע וואס אוך האב דא נוט לאנג געשפילט פר
דעם שענקער דאס אוך ווייס פון אום גאנץ ווייניג
שמייט ער האט זיך שון מוט יענער וויב גיגט?
פרשטייט אור מוך, האט ער מיר גיענפערט, ער

האט גידארפט ווערן אחתן מוט מיין שטערניצע
מאקע נאך גאר פריער נור (עס וואר אהעצע
דען) מור האבון ביא אונז און ליגאווע ב״ה
[struck] שדכנים וואס קענון מעהר באריידון [struck]
צוא רעדן : [struck] האבון [struck] אנגירעט אוף מיין
שטערניצע-אמייערע וויביל-הרים און גבעות :
און האבון אום פרדריים מוט [struck] וואס אוך
וויל עס פון מויל גוט ארוים ברענגון ער האט
זיך אבער באלד ארום גוקוקט און אוז פון אור
גוט פטור גיווארן :

דיא שטאט ליגאווע האט זייער שיינע
אומגעגענדין ארום זוך : זייער שיינע וועלדלאך
דארונטער זענון גימאכט זייער שיינע שפאציר
גענגע אוך פלעג צו גיין דארט זייער אפט
שפאצירן מוט מיינו גוטע פריינד : איין מאל אזו
[struck] ארום פונף דעם זייגער נאך האלבון טאג
האט זוך אנגיהאפט דארט אגרויסר רעגון : און
וויל דארט זענון קיין הייזער דא האבון מור
אונז גומוזט אומקערון צורוק און שטאט און
האבון אונז אריין גיהאפט און דוא ערשטע שטוב
וואס מור האבון אנגיטראפן [struck] אוה מור און
אפון און גאס : אוך און איין זון פון דעם קאריגע
איין שיין גיבנלדעטער יונגער מאן : דוא שטוב

וואר

וואר גונוג גרויס אבער שרעקלאך שמוציג : עס
האבון און אור גיוואונט בערך זעקס שכנים
לבד אמלמד וואס האט גיקנעלט מוט אכט קונדר,
יעדר שכן האט זוך גיהאט אפאר מיידלך, יונגלאך
[illegible] הינער, גענז קאצקעס : רעב אויך אקינפעט,
[illegible] אויף ימים טובים : אויבן אן אוז [struck] גושמאנן
פאראדאנציג אוך האב אום דער קענט אויף
דער שמעלג ווא איין ביינז שילינגער דאס
אוז בעם יעקעלע דיימשם און שמיב וואר [struck]
לארעם גישריא גיווין פון דוא קונדער, דער צו
נאך קיין גישמאקער גרוך. דער מלמד האט אונז
גיבעטין זוצון, האט מור גיגעבון שלום : ער וואר
דאן בערך אבן ארבעים דאס גויכט האט אוסגוזען
פון נאטור קלוג און גוט [struck] וואר אבר [struck]
פול מוט קומער און עלינד. ער [struck] האט אוים
גיזעהן ווא אדערער שפאן, דען ער האט נוט
גיהאט אויף זוך איין לוט פלייש. דער צו וואר ער
נאך זייער שמוציג גיקליידעט און אפגיריסין. ער
האט זוך פאר שעמט פאר אונז און [struck] לכבוד
אונז אויף גיהערט צו שרייען מוט דוא קונדער.
וואס האט אור דער פון האב אוך אום גיפרעגט
ווען מען וועט בצאלן ריכטיג, ווא מען האט
באדונגען, קען אויסמאכן אבטצעהן גולדן אוואך

האט

האט ער מיר געענפערט ·
און ~~עס וואר אלע אויך וואר דא~~ מיט אוהם
פרטיפט און ~~אגוויטן~~ גישפרעך, און גוקומן צווא
לויפן אדינגט מויד פון ~~אגוויטען~~ באלעבאם וום
זיין יונגיל לערינט דא און חדר · ~~זוא און גוקומן~~
~~ווייער האבטיג~~ און פאר סאפעט ~~און~~ האט גיזי'
דעם מלמד, ~~דאס~~ זייא וועלן באלד קומן ·
עס וועט ~~דא~~ קומן, האב איך נוט גיוואוסט · ~~און~~
דאך האב איך מוך באלד גישטוימן · דאס עס
האנדילט זיך דא ~~שוין פאר~~ גיווים אום אשידוך ·
דען איין יונגיל און גיווארן רוט וויא אצינדער
און האט זיך אנגוהייבן צו שיקלען ~~דעם גליכן~~
דער מלמד און גיווארן וויא צו מושט ~~און~~ האט
~~ער~~ אויך גוהערט צו רערן מוט מיר ~~צו~~ און ~~האט~~
אנגוהויבן ~~צו~~ לערנון מוט דוא קונדר זייער הוך
ווער דארף עס קומן האב איך אום גיפרעגט
אמאהוטינס איוד האט ער מיר געענפערט און אויך
ר' הוישעל דער לאנד שרבן · זייא ווילן דא
וועהן דעם עלטרן יונגיל · אויך האב דיזן בחוריל
בעטראכט · און האב משער גיזעען דאס ער
קען מער נוט זיין וויא איאר פערצין אבליך
פעגימיל, געלע פייעלאך אבוסיל קרעציקלאך
ער און גיוואהן ~~דאך העכסט~~ אונרוהיג · האט

זיך

זיך אלץ ארום גיקוקט ארום זיך · דאס האט ער
פרשפילעוועט דוי קאפאטע · דאס האט ער אוים
גימאכט דו פעקרון פון דוא פאות · ער פלעגט אן
גישפייען און דו העגד און ~~פלעגט~~ זיך דער מוט
רום פוצן און גאנצן · און האט דער ביוא
גולערונט און ~~צווא~~ זיך אלץ קיין ארט נוט
גיקונן וואו זיך צו זעצן · אווילע און ער
זעסן בייא דעם יונגול און אווילע בייא דעם
אנדרן יונגול · לסוף האט ער זיך גיזעצט גאר
לעבין דעם מלמד אליין · און און גיווארן רויטער
און רויטער פון מינוט צום מינוט און האט זיך
אלע ווילע אקוק גוטאן דורך דעם פענסטר און
האט ווייטער גולערונט, דוא אובריגע יונגלאך
האבן אויך אום גוקוקט און אונטער גילאכט ~~און~~
און ~~דער צוא~~ גיסודעט זיך ·
אויך דוא שבנים און דוא שכנות ~~אלעבסט~~
דער מלמד האבן אלץ גוקוקט אויף דעם חתן,
און קיינער פון זייא האט נוט גיוואוסט וואו הין
זאל מען פריער פאלן · איינער האט זיך גיחאפט
אוים צו קערין דו שטוב · דוא אנדרע האט זיך
גינומון ~~צו~~ דוא בעטן צו רעכט צו מאכן · ~~א~~
דיא דריטע האט ~~זיך~~ אן גוהויבן ~~צו בשעפטיגן~~
זיך ~~מיט~~ דוא שויבען רייניגן · דאך דיזער באלד

קום ן

קומן פון דעם מחותנים יוד מיט דעם שדכן · האט
גידויערט מער אלס אנדער האלבן שטונדן ·
דען עס האט זייער שטארק גירעגינט · אונ דורך
דעם האב איך שוין גיהאט איינע גוטע גילעגנהייט
צו פערבלייבן דארט מער אום צו בעשפרעכן
ווייטער מיט דעם מלמד אונ צו פערבלייבא'
עס ווען קומן דעם מחותנים יוד מיט דעם ש
דען איך וואר זייער נייגעריג צו זעהן אזו
לעבעדיגע מצעגע . וואס איך קען עס גיט בקוב
צו זעהן זעלבסט אויף אונזערע קאמישע טעאטערן
איך האב גיהערט אויך זיך דער ווארט . דען
וויא דער רעגען איז גיווארן אביסעל שוואכער
זענען דוא [illegible] גקומען דער שדכן ר' הושע
אונ אריין מיט אברייטען גיט נאווענד [illegible]
אונ מיט אגרויסען שטאק אין האנד · ער וואר
ניט גאנץ הויך אבער זייער גוט גיפאקט ·
אברייטען געזיכט , אשווארצע · קאבענדע אויגען
ארונדע בארד אשווארצע עטוואס בעשפרינקעלט
מיט גראהייט · ער וואר אן גוטמאן אונ איינעם
דיבעמן חאלאט וואס דער הינטען פון אים [illegible]
אב גיבלאקירט פון זיצען , אויף דעם קאפ איין
האלבער [illegible] קאפעלוש · דער אנדערער וואר
פול יונגער , אן גיטמאן און אלאנגען ווידענעם

פאלמא

מעשה

פאלמאן · דוא אויגן אראפ גילאזט · אגרויסען
קאפעלוש אויף דעם קאפ · אונ האט צו גהאלטען
מיט איין האנד דוא פאלעס · אונ דאס האט
[illegible]ר גימאן פערגעווים ווייל זיינע הויזען ווארען
[illegible] ריסען · [illegible] דער מלמד האט אים
גיגעבען שלום · האט ער קאם ארוים גיפלאנמערט
דיא האנד פון לאנגען ארבעל , ער האט נוט
ארוים גוקוקט פון זיינע ד' אמות · אונ האט
אלפי גאר נוט גימערקט דאס איך בין דא אין
שטוב · זעלבסט דעם מלמד האט ער נוט
אנגעקוקט און גערבט · ער האט זיך נור
באלד איינגעקוקט אונ דער גמרא מיט אקענר
בדיק · עס וואר דוא מסכת כתובות · אונ האט
זיך באלד אן גהויבן צו הארקען מיט דעם
מלמד · אונ דיזעס הארקען האט אים גבראכען
אין אווילדען לארעם · דיזער יונגער מאן וואס
וואר דעם מחותנים איוד אודר בעסר צו זאגען
איין פאר הערער האט גיפרגט [illegible] דעם
מלמד אקשה אונ האט דעם מלמד אנידר גשטעלט
אויף אווילע , באלד אבר האט ער שוין ארוים
גיפלאצעט מיט אתירוץ וואס דער פארהערער
האט נוט גיוואלט אן נעמען · נון וואר דארט
לארעם אובער לארעם אונ דער יונגל האט היימט

דער

מעשה

דער חתן און דער וויל געזעסן ווי א טויטער ·
דען ער האט ביי זיך געטראכט ווען מיין רבי
האט פון אים אזוי א סוף דאס ער רופט אים גאר
עם הארץ · הייגט וואס וועט שון דא פון מיר
ווערן און האט זיך דר וויל גוקוקט אלץ אין
דר גמרא ווי א האן אין בני אדם ·
דר פעטער פרעגט אויך ווי פיל בייענסטו
אפ מיין קונד, אויך אמאל — ווי גאט גיט, האט
זיך אפ גורופן דער מלמד · אמאל איין עמוד
און אמאל אויך אפאר עמודים · עס פעלט מער
ניט ווי א ביסעלע התמדה · מאכמייסע ער זאל
וועלן קען ווערן פון אים א כלי · האט זיך דער
רבי העגדיל אפ גורופן · דער אויך זעה שוין, דאס
דינא תפיסעלע (השגה) און גאר נוט שלעכט דאך
איך האב אליין גוט גונוג) מען דארף אים שארפן
א ביסיל דאס קעפעלע ·

דיזע געשיכטע האט גידויערט מער
איינע שטונדע, אזא זעמן דער נאך אוועק
גיגאנגען) איך בין נאך געבליבן מיט
מיין פריינד, וויל איך האב גיוואלט רעדן
מיט דעם מלמד איבער דעם פאראנטוואנצוג (נוטגעטיל) ·

צו ווען גוהערט דאס שטוב! האב איך

באלד

מעשה

באלד נאך זיין אוועק גיין א פרעג גיטאן דעם
מלמד, צו א שארעשטע, האט ער מיר גיענפערט
אויף צו טראגנערהייט (איבער דעם וואס דער
עגעל האט א ווארט נוט גוקענט. און ווער האט
א שטוב און גאנצן האב איך ווייטער גפרעגט
האט קיין פאר איבעל, מיין בעסטער הערר, האט
ער מיר גיענפערט, איר פרעגט מיך אזעלכע
זאכן וואס נוט אייך און נוט מיר בעלאנגט און
גראדע און אזוי ציים וואס איך בין ווי א צומישטה
ווי א מיינט איך וואס וועל איך האבן פון
פאטער: חיים איך דען נוט, דאס דער איינגעל האט
ממש א ווארט נוט בוקענט, וואס ער וועט ביידן
וועט ער זיין אלץ גירעכט, עס און זיין פינסטערער
מזל, וואס איר זייט דא, ווען נוט איר וואלט איך
אים שוין די הויט ארונטער גישונדן, האט איך
א ביסעל אפוייער אנגעבע קאפ: א, וואס טוט מען
מיט אזעלכע לויבע הארציגע תלמידים, איי קאפקע
האט ער גיזאגט צו דעם איינגעל, ער הוט זיך
בעהאלטן · ווען מען וועט דיך ווידער אמאל
פארהערן און דוא וועסט ווייטער נוט וויסן,
וועט דער טאטע דיך מאכן פאר א קיידיקע
און דאס גליכן וועל איך דיך אויך נוט שוינען
אפיגערע וואלט איך מיך אויך דור גורעכט, דאס

ריא

דיא זאלסט אויך גאר קיין עברי נוט קענען :
אונ דם יונגול קאפקע אוז געזעסן אבעגראבענר
אונ האט זיך גובוסון דוא נעגיל : אויך האב
אים בערוהיגט אונ גימרייסט דאס דער שידוך וועט
גיוויס ווערון , דער צו האב איך גושוקט נאך
ביר , נאך קירשען אונ האב אונז אונ אום דה מוט
מראקמירט : אונ האב ווידער אנגוהויבען
אונזער גישפרעך מכח דוא דירה , אום ארויף צו
קומון דורך דעם אויף דעם יעקעלע דייטש ,
פון דעם פאראוואנציג וואס איך האב
דארט דער זעהן האב איך מוך באלה גשטויסען
מוז שוין דא וואונן מוט איין אנדרע
פרויא האב מיינע ערשטע
פראגע . הער וואונט דא אונ האלט דוא שטוב
אין גאנצן ? נוט שוין וואונט יעדער שכן
באזונדער איין באזונדערן ווינקעל ביי דער
שארעשטע ? בעהיסג גאט האט ער מור גיענטפערט
מיט איינע פריינדליכע מינע שוין : דם דינגט
נור איינער פון דער שארעסטע , וואס וואונט
דא מאקע אליין אויך : אונ ער פר דינגט עס
פון זיך צו שכנים , דיזע
שטוב האלט אין ארענדע לייקע דוא טוקערקע
דיא צאלט פאר אור אפילו אסך געלט גאנצע

דרייסיג מאלער אויף אור אייגענע רעפאראציעם
בעהייצען : זיא נעמט אבער ארויס אביסיג
לבד אור אייגענע דירה : דארט און
אובין אין אונטער דעם פאראוואנציג :
בעסטער ארט שטוב :

אונ ווער אוז אור מאן ? האב איך אום
גיפרעגט . אור מאן האט ער מור גיענפערט אוז
איין געוויסער **יעקעלע דייטש** , א גרויסער
פאר דינער , א קאקבלעפל און דו גרעסטע
הייזר פון ליגאווע : ערסט איינגענומען
חופה ביי זיא ער אוז באמת מהבל , איין
בעריאק , ער האט אונז שוין נעכטן גיהעכערט
דאס דירה געלד : אונ וויל נאך ארויין לאזון
נאך אפאר שכנים , איך ווייס נוט וואו סייען אויף
דיא קעפ : ער האט אשם ביי אונז און שטאט
מוט זיינע שבתים אונ זיינע ימים טובים :
נאך מער מוט זיין משמח זיין חתן וכלה ער אוז
איין הולאק אונ דער צו נאך אפרימער דייטש :
איין גרוסער אס מאבער צו ווישן דוא חבבה
ליים

ער האט נוט גיענדיגט זיינע רייד , אוז
ארייין גקומען אונ שטוב איודענע אדיקע אונ
אשווארצע אין גימאן , עפעס האלב יוסטובדיג :

מעשה

אין אוייסען צופעק מוט רוטע בענדר ׃ אלו יונגלוך אונ דער בעלפער האבן אנשריי גיטאן מוט איינע הויכע שטימע, מזל טוב לאה ׃ אונז קומט לעקוך פון אייך צווייא חופות ׃ אראור וועט שוין אונז אפ געב אצונד פאר ביידע מאל ׃ אונ אור וועט איין דר פאר עלטערון מוט אום אונ עושר אונ און כבוד ׃ וואס מיינסטו מיין פריינד, האט זוא זוך אב גירופן צו דעם בעלפער ׃ אוז עס נוט אצעריסנעם גימיט צו נעמון אלע ווילע איינעם אנדערון ׃ גונוג דאכט מור דאס איך האב שוין בייא דעם אייבערשטין אוים גיבעטון מיין בעלאנג איך קען זאגון דאס איך האב שון בעקימון דעם טעלערול פון הומול ׃ דער ווייל האט זוא אן גיטאן אור שאבאתדיגע מאנטילע האט זוך צו גיפוצט אונ גיזאגט צרדו שכנים, היינט שטייט אייך פרייא אן צו ציינען פייער אויף דער קעך ווען אור ווילט, זאלט אויך מור נוט ווארטען אויך בון היינט איין גילאדען אונטערין שטאט אין ביזארוועקע אהאלבע מייל פון דאנען בייא הערצין דעם בערה. ער מאכט פאר אונז איין סעודה ׃

אונ ווען זוא איז אוועק גיגאנגן ׃ האב

מעשה

איך אן גוהויבן אוים צו פרעגן בייא דעם מלמד וואס פאר אמענש זוא איז ׃ דאס איז אונזערע באלאבאסטע האט ער מור גיענטפערט ׃ [illegible] צה אחצופה ארישעת ׃ וואס מור שטייען עס [illegible] פון אור ׃ זוא האט אפילו איין גאנץ גוטען [illegible] אפ גדענקט אלץ זייער גוט ׃ נור דוא דירה [illegible] עלד וואס זוא נעמט אפ בייא דוא שכנים ׃ דאס פאר געסט זוא אונ שווערט אפ ציין אונ ביין ׃ אונ בייט דוא שכנים ווייא דוא מאנען ׃ דען ווער קען עס אובער ציילן ווייא פול מאל זוא האט שוין חתונה גיהאט ׃ נוט לענגער זאלן דעבון אונזערע שונאים ווייא לאנג עס וועט זוך איין האלטן בייא אור דיזער מאן ארחמנות אויף דיזען יעקעלען ׃ ער איז ארוין גפאלן אונ שלעכטע הענד זוא איז אום נוט ווערט ׃ גונוג איך וויל מער נוט רעדון אויך וויים עפעס מער אויך וויל עס אבר פאר מיין מויל נוט ברענגן

דר ווייל האט אויך גיהערט צו רענען ׃ אונ דאן האבן מור גונומען אבשייד פון דעם מלמד אונ זענון אוועק, אונ מור האבן אנגאנגען וועג גילאבט ׃ אונ מיין גאנצן לעבין וועל איך נוט פאר געסון דוזע שטוב ׃ דעם מלמד דיא קונדר ׃ דוא שכנים ׃ דעם מחותנים זור ׃

ENTER: ANOTHER VICTIM

שרעקליך, שרעקליך!
עס האט שוין נוט לאנג געדויערט נאך דעם
מיין פארזומען זיך און דיזער שטאט, אפשר
א וואך פונף. אונ דאך וואר מור בשערט
הערן נאך אמאל פון דיזע יעקעלען
מיט נאך מער פרישקייט. עס וואר איינמאהל
געגן אבענד, אלס איך בין געזעסן און קוואטיר
אונ האב מיט מיינע ווירט געטרונקן טיא אונ
גערייכערט ציגארן. אונ האבן אונז אונטערהאלטן
איבער דיא שטאט ליגנאווע. אונז אריין געקומען
און שטוב איידעלע פון איער פערציג, ארענטליך
געקליידעט. און אנגעטאן ציפוק מיט רויטע באנד.
דער ווירט מיינער האט זיא שוין אויף גענומען,
אונ האט איהר געבעטען זיצן. ער האט זיך נאך
געפרעגט וואס זיא מאכט. דען זיא וואר אקרובה
אונ האט איהר צו גליך געפרעגט וועגן איהר קומן
צו אונז. דען זיא וואר איינע זעלטענע
גאסט ביי אונז. וואס קען זיין מיין קומען צו איך
האט זיא אונז געענפערט געוויס נוט אונז זוכט
איך ווייסט דאך איך בין קיין ארום ליפערקע.
אוך קום מער נוט וועגן גאנץ ניימון. אונ
וואס קען זיין ביטער ווי א יישוב הדעת מיט
אן אהבה ווי איהר זייט וועגן אשידוך. עס
איז

איז מור, מיין פריינד, ווי פר איך צו זאגן מיאוס
אונ מאוס געווארן דאס לעבן צו זיצן אליין
אפרוויסטע, אן אחבר. נון וויל איך טואן אשידוך
נאך רעט מען מור, וויא מור דוכט, צווייער, גלאבע
זאך. וויל איך הערן וואס איהר וועט זאגן
דארויף. גוא מאכמייסטע, האט ער זיך אפ גערופן
וועגן וואס רעכט, איז בודאי כדאי צו טואן. עס
איז אלייטעשער שידוך, האט זיא אום געענפערט.
מען קען אנדערש נוט זאגן מוט וועמען
האט ער איהר ווייטער געפרעגט. מירעט
מור מוט איינעם אגעוויסען יעקעלע דייטש, האט
זיא אום געענפערט. גייא דוא נארן. האט ער
צו איהר ווייטער געזאגט. קום צו מור מוט וואס
בעסערס. נון האט ער איהר אביסעל קלאר
געמאכט, ווער דער יעקעלע-איז. אונ זיא איז אוועק
פון אום מוט אבלאהע תשובה. דאס דר יעקעלע
איז דער פאר דארבענסטע מענש. אויך געמעם
ערדבאהרען. אונ אלס זיא איז אוועק. האט מור
דער ווירט געפרעגט, פון וואנען קען איך דיזען
סוחר. דאס איך האב מוך ביי זיינעם בשרען
נאמן איז שטארק פאנאנד געלאכט. איך האב
אום דר צײלט אלס וואס איך וויים פון אום. אונ
האב אום צו גליך געבעטן. דאס ער זאל מור

מעשה

דער צײלן װאס ער װײסט אױך פֿון אום ·
א, האט זיך אפּ גרופֿן דער װירט, איך קען דיזען
אשוסט מוט אלע זײנע בײנר ·
ער אוז נוט אהינער · בוז זײן קומן קײן
לינאװע האט ער זיך אומגישלעפּט איבר דער
װעלט און אלערלײא גישמאלמן · דאס הײסט
אמאל פֿלעגט ער זיך פֿר קלײדן פֿר אירושלמי
און פֿלעגט מוט צומעריא מאכט מטן זײן · ער
פֿלעגט צו דער צײלן גרוסע װאונדר פֿון ארץ
ישראל ד' פֿון ירושלים, פֿון כותל מערבי · און
פֿלעגט צו פֿארקױפֿן ארץ ישראל ערד און גלײכן
געלד פֿינגערלעך, בעכערלעך, װאס זענען געמאכט
װיא ער פֿלעגט צו זאגן, פֿון ארץ ישראל שטײן ·
ער האט גיהאט בײא זיך פֿאלשע כתבים פֿון
גרױסע לײט און פֿלעגט אױך גנומען װערין און
כמה שטעט מוט גרױס כבוד · [illegible] אמאל פֿלעגט
ער זיך מאכן װיא ער פֿארט ערשט קײן ארץ
ישראל · און פֿלעגט זאגן און קרײזליך קלײנע
דרשות · [illegible] אמאל פֿלעגט ער זאגן ער איז
ארײזענדר [illegible] פֿון מרחקים · דאס ער װאר
בײא דיא עשרת השבטים · און פֿלעגט דר צײלן
פֿון זײערע דגלים · פֿון זײערע מלכים, אױך פֿלעגט
ער [illegible] װײזן אמתצית השקל · אברוק פֿון המן

מעשה

מען זאל איבר פֿירן אלו יהודים · און [illegible]
אברות פֿון מרדכי און אסתר · ער האט אזוי
גיצמוטשעט בוז עס איז גיװארן קרוג מוט
טורקיא · [illegible] דאן האט מען אום [illegible] פֿאר
[illegible]שפּיאן, װײל מען האט גימײנט [illegible] דאס
ער קומט פֿון יענע לענדר, דער נאך [illegible] האט
זיך אױס גװיזן, דאס ער איז נור אײן פֿר שמעלטר
שנארער [illegible] מען האט אום אב גשוקט און זײן
גיבורטס שטאט · און װיא ער, אזו זענען זײנע
קינדר · [illegible] הײנט װאס [illegible] טוט זיך מוט זײנע
װײבר? מען רופֿט אום [illegible] בײא אונז יעקעלע
מזל טוב, װײל ער האט אומר חתונה · און אזו
אהונט שפּילט אגאנצע ראלע יעקעלע דר דײטש
אױך בון אװעק פֿון לינאװע נאך דעם װיא
איך בון און אור גװעסן מער אלס אײן האלבס
יאר און האב פֿון דארט אױס אן גהױבן צו
מאכן מײנע רײזע און דוא גובערנעס װאו יודן
װאױנען · און האב אלזו דורך דעם גיהאט אײנע
גילעגנהײט װידער צו זאמן צו טרעפֿן מוט
יעקעלע דײטש אין דער שטאט סאמע חװאלװיץ
װאס איז אמײל פֿערצונ פֿון לינאװע און האב
דארט אין אהאלב יאר ארום שבת גיהאלטן ·
דיזע שטעטל איז בװעצט נור מוט יודן · און

MEETING IN KHVOLEVITSH

דאהער האב איך מור גנומען צייט צו פארברענגען דארט עטליכע טעג: איך האב דערוויסט דארט אגרויסן גיזעמעל פון פרויען אונ מענר וואס שטייען נעבן אשטוב מען האט נוט אריין גילאזט נור איינציגווייס דאס האט גידויערט בוז גאנץ שפעט דאס הייסט בוז ליכט בענשן · דען דאס וואר פרייטוג בוז מען האט אן גוהויבן צו שרייען אהיים אהיים עס אוז שון שבת · שבת צו נאכט אוז אויך אצייט · אונ זונטאג אוז אויך אטאג · אונ אלס איך האב גיפרעגט וואס אוז דאס דארט אזו אלארעם האט מען מור גיענטפערט דאס אגרויסר צדיק שטייט איין דא און שטוב · ער אוז ערשט נעכטן גקומען עס קערן אובר צו אום אוועלט · עקרות עגונות בבאשפעטע · אונ דוא וואס האבן חולי נופל ער אין אגרויסר מומחה · ער העלפט אלעמען · נור דיין נבאי לאזט נוט אריין צו אום מוט אמאל · נור איינציגווייס · אונ איצט אוז שפעט לאזט מען נאר נוט אריין צו אום דען ער זאגט עס אוז שון ביא אום שבת :

נון האט זוך מור גיוואלט זעהען דיזן סותר שבת און שול · צום אומגליק אבער האט ער גימאכט אמנין ביא דעם נגיד וואס ער אוז איין

[illegible] גשמאנען וואס ער אוז איין השובי בנים · אונ הט [illegible] גיחאפט דעם רעבען צו זוך און גאנצן · נון [illegible] מור גיוואלט אלס פרעמדר וואס האט [illegible] עכט צו בעזוכן דוא פרנעמסטע לייט אויך [illegible] בעזוכן דעם נגיד · אונ אגב וועל איך שוין [illegible] זעהען דעם רבי · מען האט מור אבער [illegible] גישלאגן דער פון · איינע געוויסע יונגע [illegible] מע וואס און מוט מור איין גשמאנען · אונ איין [illegible] טאנצע אונ וואס קען ווייער גוט דיזען נגיד · האט מור אום פאר גישטעלט פאר איינעם ווייער [illegible] נסמערן מענשן וואס האט גאר קיין בעגריף [illegible] צו געמן אבעזוך פון איין אונבקאנטן · דהער [illegible] איך גפאלן אויף איין אנדערן פלאן · איך האב גיבעטן דעם ווירט דאס ער זאל גיין מוט [illegible] אונ מוט דער דאמע שבת צו נאכט צו דעם [illegible] אונ זאל אונז פאר שטעלן פאר אום אלס [illegible] אמר אונ מאכמר אונ זאל אום זאגן דאס זוא [illegible] אוז איינע עגונה · דער מאן איהער האט [illegible] אוועק גיווארפן שון מער אלס דרייא יאר [illegible] עצט ווא זיי וועגן דא צו ווייער גליק אן [illegible] איהער בשעת ער אוז דא וויל זוא דורך [illegible] גיהאלפן ווערן · אונ זוא וועט שון פאר

מעשה

האט און דיזעם פלאן איינגעווילינגט אונ דו דא
נאך מער אוך האב מוך אומגעקליידעט אונ
געוויקעלט דאס מען זאל מוך נוט דער
דאס אוך בין איין אוים לענדר · אונ זענען
צו אום · עס וואר דאן נאך הבדלה · אונ
האבן שוין דער ווישט דארט איין עולם · אוך
דעם גבאי אריין גיקוועטשט און האנד אצוויי גו
שמוק אונ ער האט אונז אריין גילאזט מור זע
גיוועזן דוא ערשטע מור האבן אום דער וויש
אין אנידערנעם חאלאט אונ אשטריימעל · דר ק
וואר ארום גיבונדן · דוא פוסקע און מול א
אוז זוך אוז ארום גיגאנגען איבעריין שטוב הין א
הער נעבן טוש אונ גיזעסן דער באלעבאס ·)
(אונ עס וואר אלס דר רבי האט אנגעהו
צו ריידן מוט מור האב אוך אום דער קאנט ת
דאס אוז יעקעלע וויא ער לעבט אונ לאבט ·
האב אליין נוט גיוואוסט וויא אוך זאל מוך
מוט אום בענעמן · ער האט אוים גיהערט
בקשה פון מיינע גימיינטע טאכטער · אונ דאן
איין גליקליכער צו פאל אוים גפירט פול בע
אלס מיין קליינער פר שטאנד · דען באלד וויא
האט אפ גיפערטיגט דוא דאמע מוט איינר נ

מעשה

אום · האט מען אריין גילאזט צו אום נאך איין
ענגה · איידענע פון איאר עטליכע פערציג יום
האט און אום · און דעם יעקעלען אליין דער
ענט אור מאן וואס האט זוא אוועק גיווארפן
ון מער אלס צוואנציג יאר · אונ האט גימאכט
ער ביא אגרויסן לארעם · ער אוז מיין מאן ·
ער אוז מיין מלאך המות · חאפט אום בינדעט
אום · נון האט ער גיוואלט אנטלויפן · דא האב
אוך אום שוין עדגריפן · אונ האב ארובער
געשיקט מיין ווירט וואס וואר אוואוילער יונג נאך
דעם פאליצמייסטער · ער אוז באלד גקומן · די
עגונה האט דער ציילט פאר אום אור קלאג ·
אונ אוך האב אום ווידער זייער גוט קלאר גימאכט
וואס פאר אסוחר יעקעלע דייטש אוז · אונ אלס
מען האט אום דעם קאפ אפ גיוויקעלט · האט מען
גיזעען אז אהאלבער קאפ אוז ביא אום אפ גינאלט
דאס אוז אסימן אז ער אוז אנטלאפן פון אקערקר
ען און יענע לענדר גאלט מען דוא גנבים אונ
שווינדלער אפ אהאלבן קאפ · דיא ענדע וואר
ער האט דאס ווייב גינעט אונ מען האט אוהם
בעשטראפט ·)

אגיטן טאג יעקעלע האסט איין

מעשה

רעמעלט ווען דוא זון שיינט
פֿרגעסט מען אן דעם שלעכטן
...ער גידענקט דען היינט
וואס האט זיך גטוהן נעכטן .

...מען דארף נוט וועלן פֿליהן .
צו טראכטן אויף מארגן
וואס עס וועט זיך טוהן
העלפֿט נוט קיין זארגן .

•

עס וואלטין מענשן געפֿלוגן
דוא צוקאנפֿט צו זעהן
וויא אפילו אוים דעם בוגן
צו וויסן וואס וועט גישעהן .

מענשן וואלטן שון גינעהן
דיא צייט זאל אב פֿאהרן
דיא זאלן שון עלטר ווערן
מוט עטליכע יאהרן .

ע נ ד ע

דיא לידער וואס ר' דניאל סופֿ[ר]
האט גזינגין .

דיא דאגות

וואס האט מען צו זארגן
וואס עס וועט זיין מארגן
דיא טעג דיא יאהרן פֿליהן
ווער גידענקט וואס האט זיך גיטוהן .

דאס גרעסטע אומגליק
אויך דאס גרעסטע פֿערגניגן
איז נאר איין אויגענבליק
ווען מען טוט עס קריגן .

אויך דוא גרעסטע נגע
וואס דאס הארץ איז פֿון בלוט
איז נאר אוף דער רגע
נאר אוף דער מנוט .

אזוי וויא אמיאוס וועטער
זאווראחעם ווינטין שנייען
באלד אין איין מינוט שפעטר
מוט איין גוטע לופֿט ווייען